

14578

L 1754

Länstyrelsen
Örebro län
Raoul Hjærtström
Direkt: 019/19 30 68
raoul.hjartstrom@t.lst.se
Fax: 019/19 30 28

BESLUT
2000-11-17

Dnr: 221-02440-1989 a/
(11.392-1185-81)
(221-8-88)

Örebro Kommun
Box 30000
701 35 Örebro

	Riksantikvarieämbetet
Ink.	2000 -12- 12
Dnr.	311-5058-2000

H 036 (kåst, fön- och sovalvård)
A 010 (barnhem, barnhus)

Byggnadsminnesförklaring av Arbetshuset, Olaus Petri 3:3, Olaus Petri församling, Örebro
(3 bilagor)

BESLUT

Med stöd av 3 kap 1 § lagen om kulturminnen (KML) förklarar länsstyrelsen Arbetshuset på fastigheten Olaus Petri 3:3, Olaus Petri församling, Örebro, som byggnadsminne.

Med stöd av 3 kap 2 § KML meddelar länsstyrelsen samtidigt följande skyddsbestämmelser:

- Byggnaden får inte rivras eller flyttas.
- Byggnaden får till sin exteriör inte byggas om eller till eller på annat sätt förändras.
- Byggnadens planlösning får inte ändras.
- Ingrepp får inte göras i byggnadens stomme.
- I de rum som kryssmarkerats på bilagda ritning får inte göras ingrepp i eller ändring av trappor och stengolv.

Byggnadens skall underhållas så att den inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar. Underhållet skall ske med material och metoder som är anpassade till byggnadens egenart.

Det på bifogade karta med heldragen linje markerade området, skyddsområdet, får inte ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras. Området skall hållas i ett sådant skick att byggnadens utseende och byggnadsminnets karaktär inte förvanskas.

2001-01-26 beslöt...
Kopia till Ut
5 BM-reg. / mej

BESLUT
2000-11-17

Dnr: 221-02440-1989 a/
(11.392-1185-81)
(221-8-88)

Upplysningar

Länsstyrelsen lämnar råd ifråga om underhållet av byggnaden.

Om det finns särskilda skäl får länsstyrelsen enligt 3 kap 14 § KML lämna tillstånd till att byggnadsminne ändras i strid mot skyddsbestämmelserna.

Enligt 3 kap 21 § KML tillämpas beslut enligt 1 § utan hinder av att talan förs mot beslutet.

REDOGÖRELSE FÖR ÄRENDET

Örebro kommun har väckt fråga om byggnadsminnesförklaring av Arbetshuset. Länsstyrelsen har lämnat underrättelse härom i enlighet med 3 kap 8 § KML. Under 1999 har länsstyrelsen genomfört en kulturhistorisk utredning om byggnaden.

Byggnaden ägs av Örebro kommun. Kommunen har, genom Kultur- och bildningsnämnden, i skrivelse 2000-05-19 tillstyrkt byggnadsminnesförklaringen med tillhörande skyddsbestämmelser.

Riksantikvarieämbetet har under hand (telefonsamtal 2000-02-21 med 1:e antikvarie Elisabeth Nyström Kronberg) tillstyrkt byggnadsminnesförklaringen och utformningen av skyddsbestämmelserna.

MOTIVERING

Arbetshuset ligger inom den del av centrala Örebro, som enligt beslut av riksantikvarieämbetet 1987-11-05 är av riksintresse för kulturmiljövården. Det finns upptaget i det bevarandeprogram för innerstadens kulturhistoriskt värdefulla bebyggelse, som har antagits av Örebro kommunfullmäktige 1988-09-29. Det redovisas där i kategori A - "synnerligen märkliga byggnader i kulturhistoriskt avseende" - d v s sådana som redan är byggnadsminnen eller av ett sådant värde att de kan förklaras som byggnadsminnen.

Arbetshuset är en av Örebros äldsta bevarade byggnader. Det är en karaktärsbyggnad i stadens kulturhistoriskt mest värdefulla miljö - områ-

BESLUT
2000-11-17Dnr: 221-02440-1989 a/
(11.392-1185-81)
(221-8-88)

det kring Örebro slott. Genom sin ålder och användning har det en stark och tydlig förankring i stadens historia.

Huset uppfördes troligen under 1740-talet och finns avbildat på en oljemålning från 1760-talet som skildrar slottet och dess närmaste omgivning. Dess ursprungliga funktion är okänd. 1777 anlades ett kronobränneri på platsen och i arkivaliska källor från början av 1800-talet benämns huset som "Kronomälthus" och "Mälthus".

I Örebro fanns under andra delen av 1700-talet och i början av 1800-talet endast ett fåtal byggnader uppförda i sten. De flesta av dessa var offentliga byggnader och därutöver fanns enbart ett fåtal stenhus. Stadens bebyggelse var i övrigt av trä och föll lätt offer för de bränder som härjade regelbundet. Arbetshuset hör idag till de ytterst få bevarade 1700-talsbyggnaderna i Örebro.

År 1803 bildades i Örebro stiftelsen "Arbets- och barnuppfostringsinrättningen". Ett av de främsta syftena var att minska tiggeriet på gatorna, som upplevdes som ett stort problem vid den tiden. Enligt stadgarna var det huvudsakliga ändamålet att ge fattiga barn uppfostran, sysselsättning och moralisk och kristen bildning. Barn i åldern 5 till 15 år togs emot, och när de blev 16 skulle de få hjälp att finna en tjänst i staden.

Mellan 1803 och 1806 hade inrättningen en lokal i en gård på Söder. 1804 skänkte staten den gamla mälteribyggnaden till Örebro stad för att begagnas som arbets- och uppfostringsinrättning. Den var då i ett så dåligt skick att omfattande upprustnings- och ombyggnadsarbeten måste genomföras innan den kunde tas i bruk. Byggnaden fick efter dessa arbeten det utseende som den i allt väsentligt har idag.

Den 1 november 1806 invigdes det renoverade huset. Då avtäcktes den minnestavla i kalksten, som idag är infogad i norra fasaden invid huvudingången.

När verksamheten var som störst i början av 1800-talet var i genomsnitt ca 50 barn per år knutna till inrättningen. Det reglemente som upprättades 1810 gällde ända fram till 1918. 1880 beslöt dock stadsfullmäktige att arbetsinrättningen skulle kallas "Arbets- och Uppfostringsinrättningen i Örebro". År 1918 bytte den åter namn då stadsfullmäktige antog stadgar för "Stiftelsen Örebro Arbetsförvaltnings barnhem". Där fastslogs att Örebro stad skulle åta sig ansvaret för att vårda och uppfostra föräldralösa barn.

BESLUT
2000-11-17Dnr: 221-02440-1989 a/
(11.392-1185-81)
(221-8-88)

Arbetshuset nyttjades som barnhem till slutet av 1930-talet, då verksamheten flyttades till nybyggda lokaler. Det fanns då långt framskridna planer på att riva byggnaden. Den räddades undan rivning och istället planerades för ett stadshistoriskt museum i lokalerna. Dessa planer kom inte att förverkligas och 1943 flyttade Hemslöjden i Örebro län in i byggnaden. År 1982 lämnade Hemslöjden Arbetshuset. Det har sedan dess inrymt kontor och ett konstgalleri.

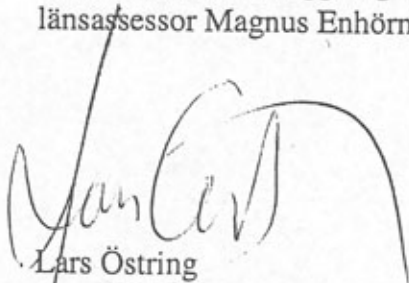
Örebro slott omgavs tidigare av enskilda byggnader och anläggningar med funktionell anknytning till slottet och dess förvaltning. I samband med de stora förändringar i stadsbilden, som skedde under 1800-talets slut och 1900-talets början, försvann i det närmaste allt av denna bebyggelse. Förutom själva slottet är Arbetshuset, tillsammans med den intilliggande Kanslibron och det f d Landshövdingestallet i grannkvarteret, det enda som idag finns bevarat av denna gamla miljö med bebyggelse i statssförvaltningens tjänst.

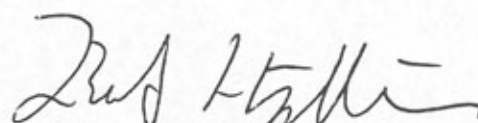
Genom sin ålder, starka förankring i stadens historia och stora betydelse i bebyggelsemiljön kring Örebro slott fyller Arbetshuset väl kraven i 3 kap 1 § KML – ”synnerligen märklig genom sitt kulturhistoriska värde” – för att skyddas och bevaras som byggnadsminne.

Detta beslut kan överklagas hos länsrätten i Örebro län.

Beslut i detta ärende har fattats av styrelsen. I beslutet deltog länsråd Lars Östring jämte ledamöterna Kitty Melin-Strandberg, Annica Eriksson, Mats Sjöström, Raul Björk, Erik Johansson, Ola Karlsson, Sonja Cederlöf, Karl-Erik Persson, Lennart Eliasson, Bo Rudolfsson, Helena Vilhelmsson samt suppleanten Majny Jonsson.

I den slutliga handläggningen deltog även länsantikvarie Olle Lindqvist och länsassessor Magnus Enhörning.

Lars Östring
länsråd

Raoul Hjærtström
bitr länsantikvarie

Länsstyrelsen
Örebro län

BESLUT
2000-11-17

Dnr: 221-02440-1989 a/
(11.392-1185-81)
(221-8-88)

Bilagor

Karta

Planritning

Hur man överklagar länsstyrelsens beslut

Kopia till

Riksantikvarieämbetet

Lantmäterimyndigheten i Örebro län

Örebro läns museum

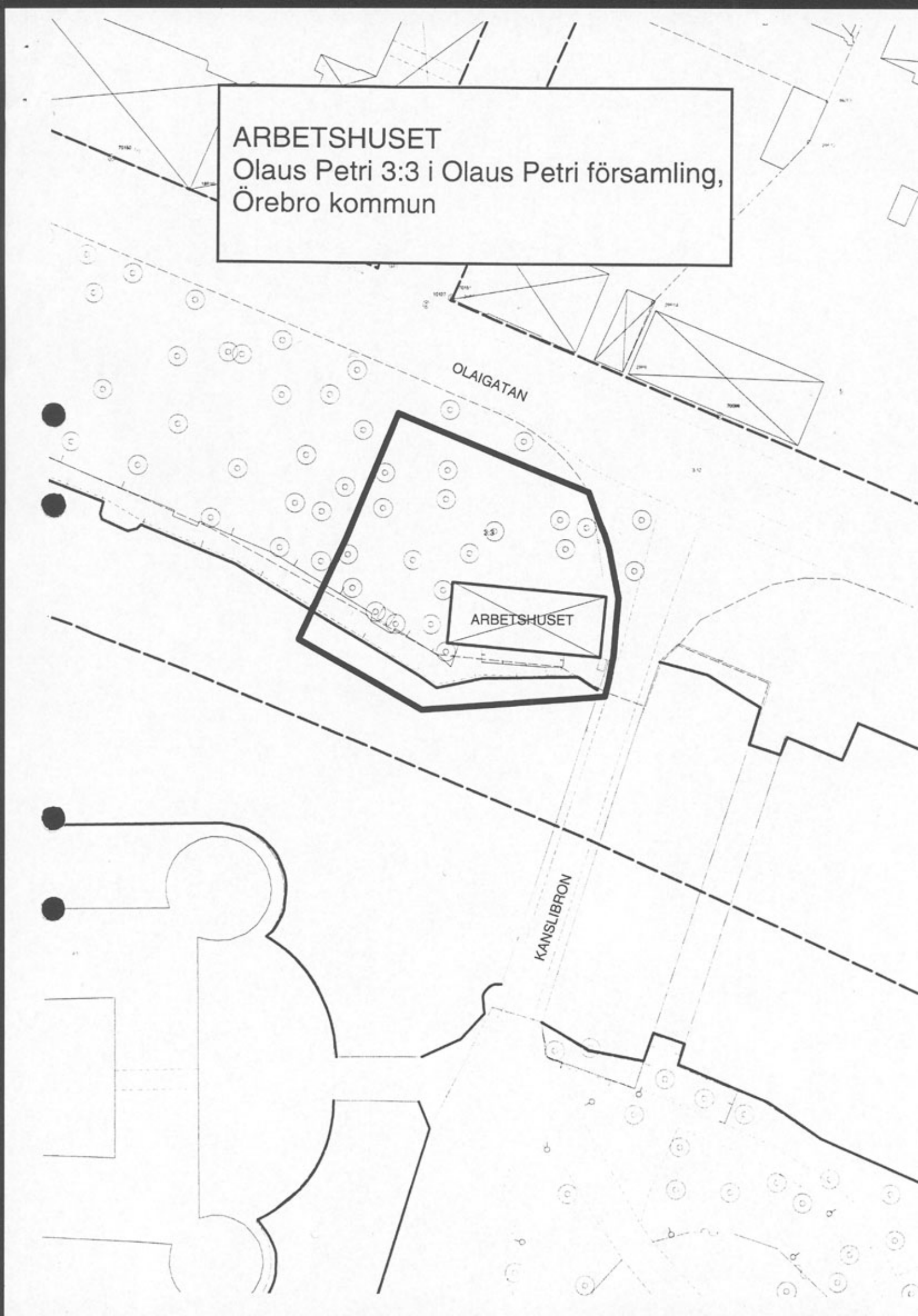
Lst/Bmreg

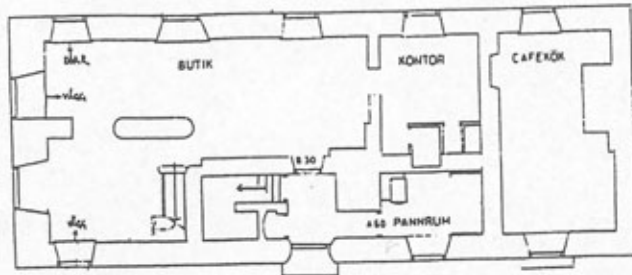
ARBETSHUSET
Olaus Petri 3:3 i Olaus Petri församling,
Örebro kommun

OLAIGATAN

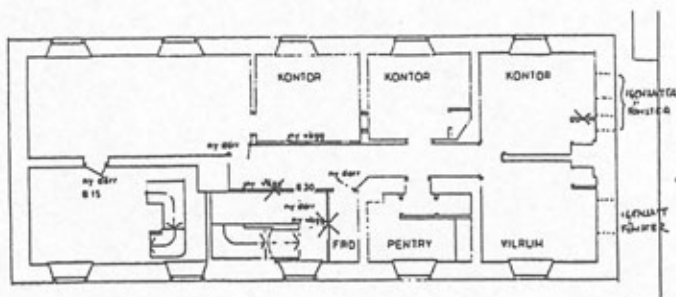
ARBETSHUSET

KANSLIBRON

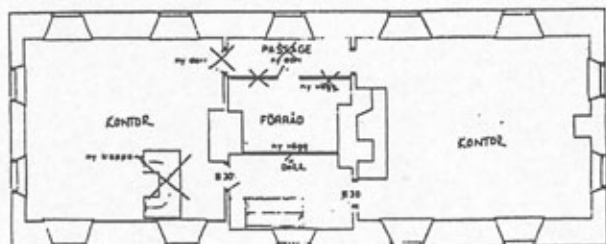

Bottenvåning

Våning 1 tr.

Våning 2 tr. (vindsvåning)